

NASCHRIFT

M.W. Hofkes en H. Verbruggen*

In onze bijdrage aan dit tijdschrift van twee jaar geleden¹ hebben wij een nieuwe toepassing voorgesteld van het door Hueting ontwikkelde concept van een duurzaam nationaal inkomen, het DNI. Hueting en De Boer lijken daar niet erg gelukkig mee te zijn, gezien hun reactie in deze aflevering van het tijdschrift. Dat is jammer, want ons voorstel zou een ruimere toepassing van het concept DNI mogelijk maken.

Zoals in de bedoelde bijdrage uit 2012 is toegelicht, is het DNI een hypothetisch nationaal inkomen, waarvan de omvang kan worden gegenereerd wanneer strikt wordt vastgehouden aan een duurzaam gebruik van milieufuncties. Het DNI is een hypothetische grootheid, omdat het de uitkomst is van een daartoe speciaal ontwikkeld toegepast algemeen evenwichtmodel, waarin de Nederlandse economie wordt nagebootst onder de veronderstelling dat aan de opgelegde duurzaamheidsnormen is voldaan. Het model simuleert de dan noodzakelijke prijs- en hoeveelhedaanpassingen van consumenten en producenten, de aanpassingen in bestaande productietechnologie alsmede de toepassing van nieuwe, al wel bekende, milieutechnologieën. De verlangde aanpassingen doen de economie pijn, met als gevolg een lager DNI dan het feitelijke netto nationaal inkomen, het NNI. Het verschil vatten wij op als de maatschappelijke kosten van het duurzaam gebruik van milieufuncties.

Het DNI is in de beleidsontwikkeling en de politiek geen algemeen geaccepteerde maatstaf geworden voor duurzame ontwikkeling. Afgezien van het hypothetisch karakter en de altijd benodigde, maar kwestieuze, modelveronderstellingen, heeft dat naar ons inzicht vooral te maken met de door Hueting c.s. aangehangen sterke interpretatie van de politiek beleden maatschappelijke preferentie voor duurzaamheid, namelijk als een duurzaam gebruik van de verschillende milieufuncties dat objectief natuurwetenschappelijk vast te stellen zou zijn. Vandaar hun afkorting mDNI, waar ‘m’ voor milieufuncties staat. Dan is er maar één duurzaamheidsnorm, waarbij geen afruil mogelijk is tussen verschillende economische en milieubelangen. Dat gaat velen te ver.

Vandaar dat wij voorstellen niet alleen deze ene norm in de zoektocht naar duurzame ontwikkeling te betrekken, maar ook ruimte te laten voor minder absolute maatschappelijke voorkeuren. Zo gedacht kan men zich een maatschappelijke preferentieschaal voorstellen voor duurzaamheid, een ‘groene preferentiecurve’. Met het DNI-model kunnen dan op de verschillende punten van die curve – die verschillende maatschappelijke duurzaamheidspreferenties representeren – de maatschappelijke kosten berekend worden.

Om een verantwoorde afweging te kunnen maken, zouden ook de baten van de verschillende maatschappelijke duurzaamheidspreferenties in geld moeten worden uitgedrukt. Hueting c.s. hebben er geen vertrouwen in dat dit op een geloofwaardige manier mogelijk is. Wij zijn van mening dat inmiddels zoveel voortgang is geboekt met de monetaire waardering van veranderingen in beschikbaarheid van milieufuncties, dat zij niet onderdoet voor de hypothetische berekening van de kosten van verschillende niveaus van duurzaamheid. Een nationale maatschappelijke kosten-batenanalyse kan zo een hulpmiddel zijn bij de zoektocht naar duurzame ontwikkeling, en veel inzicht verschaffen in de kosten en baten van de verschillende voorkeuren en de onderlinge afhankelijkheden. Niet meer en niet minder. Zie ook onze publicatie, samen met andere onderzoekers, waarin de kosten van verschillende duurzaamheidsvoorkeuren worden berekend.²

¹ Hofkes en Verbruggen (2012).

² Gerlagh *et al.* (2002).

Dat Hueting en De Boer in hun reactie beweren dat wij ten onrechte niet inzien dat het mDNI al een afweging van kosten en baten impliceert, is intuïtief moeilijk te begrijpen. Zij stellen simpelweg dat de baten al zijn gereflecteerd in monetaire eenheden, namelijk in het snijpunt van hun marginale maatschappelijke kostenfunctie voor behoud en herstel van milieufuncties en de volstrekt inelastische vraagfunctie hiernaar. Die vraagfunctie is alleen denkbaar in fysieke eenheden, maar in dat snijpunt wordt deze (absolute) vraag door Hueting en De Boer opgevat als de bijbehorende baten in monetaire eenheden. In dat snijpunt kunnen de maatschappelijke kosten die gemaakt moeten worden om de milieuschade te vermijden immers opgevat worden als baten. Bij Hueting en De Boer worden de baten derhalve bepaald door de veronderstelde absolute duurzaamheidsvoorkeuren van de bevolking. Maar hoe realistisch is dit gestipuleerde, beperkte uitgangspunt? Bij een maatschappelijke kosten-batenanalyse dienen voor een bandbreedte aan voorkeuren de baten te worden afgezet tegen de daarmee corresponderende kosten. Met een afweging in één vooraf vastgeprikt punt schieten we onzes inziens niet erg op in de zoektocht naar duurzame ontwikkeling.

Marjan Hofkes
Harmen Verbruggen

* De auteurs zijn respectievelijk hoogleraar Milieueconomie en hoogleraar Internationale Milieueconomie aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

LITERATUUR

- R. Gerlagh, R. Dellink, M.W. Hofkes en H. Verbruggen (2002), A measure of sustainable national income for the Netherlands, *Ecological Economics*, 41(1), 157-174
- M.W. Hofkes, en H. Verbruggen (2012), Van groene welvaartsmaten tot een nationale maatschappelijke kosten-batenanalyse, *Tijdschrift voor Openbare Financiën*, 44(4), 247-253